

Шармар Ольга Михайлівна,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Проблема безпеки дорожнього руху в Україні і поширена практика звільнення від кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту вимагає удосконалення положень норм КК. У зв'язку з цим 01.11.2021 у ВРУ було зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до статей 286 та 286¹ КК щодо посилення відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху, що спричинило загибель людей» № 6240.

У цьому документі пропонується внести зміни до санкцій ст. 286 та 286-1 КК України в частині посилення відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило смерть потерпілого. Наприклад, санкція чинної норми ч. 2 ст. 286 КК за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, якщо вони спричинили смерть потерпілого або заподіяли тяжке тілесне ушкодження передбачає покарання позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років або без такого. Автори ж законопроекту № 6240 пропонують абз. 2 ч. 2 ст. 286 КК викласти в такій редакції: «караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років». Це свідчить про збільшення максимальної межі покарання у виді позбавлення волі з 5 до 8 років.

Враховуючи, що тяжкі тілесні ушкодження і смерть потерпілого в ч. 2 ст. 286 КК спричиняються через необережність, то логічно порівняти запропоновану санкцію за цей злочин із санкціями загальних норм, які передбачають такі ж наслідки від суспільно небезпечного діяння. Так, за заподіяння необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження передбачено покарання громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк (ст. 128 КК); за вбивство, вчинене через необережність передбачено покарання обмеження волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк (ч. 1 ст. 119 КК).

Таким чином, автори законопроекту не роз'яснюють якими принципами пеналізації користувалися при визначенні мінімальної і максимальної межі покарання у виді позбавлення волі і чому за однакові

наслідки, передбачені в загальних нормах передбачається більш сувора санкція в спеціальній нормі.

Щодо додаткового покарання позбавлення права керувати транспортними засобами замість максимальної межі трьох років пропонується встановити мінімальну межу 3 роки та максимальну межу 5 років і прибрати із санкції статті формулювання «або без такого» «караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років». З цього приводу необхідно зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 55 КК України позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від двох до п'яти років або як додаткове покарання на строк від одного до трьох років. Позбавлення права керувати транспортними засобами як додаткове покарання призначається на строк до десяти років. Частина 4 ст. 52 КК закріплює, що за одне кримінальне правопорушення може бути призначено лише одне основне покарання, передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу. До основного покарання може бути приєднане одне чи кілька додаткових покарань у випадках та порядку, передбачених цим Кодексом. Тому, вважаю, що виключення в проекті формулювання з санкції норми «без такого» не означає імператив для суду. Суд має права не застосувати додаткове покарання.

Так, ч. 3 ст. 286 КК в чинній редакції закріплює, що діяння, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вони спричинили загибель кількох осіб, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років. У проекті № 6240 також пропонується абз. 2 ч. 4 ст. 286 КК викласти в такій редакції: «караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років».

Також в цьому проекті пропонується внести зміни в абз. 2, ч. 3, ст. 286 КК покарання у виді позбавлення волі мінімальну межу позбавлення волі з 5 років підвищити до 8 років, а максимальну межу збільшити з 10 років до 12 років викласти в такій редакції: «караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами довічно». А також передбачено посилення санкції і ст. 286-1 КК, а саме: абз. 2, ч. 3 ст. 286-1 КК викладається в такій редакції: «караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами довічно», чинна ж норма передбачала покарання позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від п'яти до десяти років.

З цього приводу необхідно зауважити що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю має строковий характер, а унеможливує застосування довічного характеру (безстрокового), тому що в системі покарань в ст. 51 КК України відсутній такий вид покарання як позбавленням права керувати транспортними засобами довічно, а є лише довічне позбавлення волі (ст. 64 КК України). Вважаю, що запропоноване формулювання в проєкті не узгоджене із Загальною частиною КК України.

Шевченко Тетяна Володимирівна,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ МЕДІАЦІЇ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

15 грудня 2021 року вступив в силу Закон України «Про медіацію», який було прийнято 16 листопада 2021 року. Його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

З цієї дати тепер і в Україні діяльність у сфері альтернативного вирішення окремих категорій конфліктів (спорів) набула офіційного статусу.

Відповідно до вказаного закону, медіація може бути проведена до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або під час досудового розслідування.

Проведення медіації не впливає на перебіг позовної давності. Проводиться за взаємною згодою сторін з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації [1].

Як альтернативний (позасудовий) метод вирішення конфліктів, медіація була розроблена ще у 70-ті роки ХХ століття в США. Міжнародне визнання медіації сталося наприкінці 1999 року, коли у Відні було проведено першу міжнародну конференцію з питань медіації. Медіація в її сучасному розумінні знайшла своє закріплення в